

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/60/2024
Identifikačné číslo spisu:	4422201613
Dátum vydania rozhodnutia:	28.05.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4422201613.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ O. L., narodenej XX. I. XXXX, I. E., Ž. XXXX/XX, 2/ B. L., narodeného XX. V. XXXX, I. E., Ž. XXXX/XX, proti žalovanej Ž. Q., narodenej XX. I. XXXX, G., V. K. XXXX/X, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Ladislav Magyerka, s.r.o., Nové Zámky, Ernestova bašta 2, o náhradu škody 500 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 18C/52/2022, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 11. januára 2024 sp. zn. 26Co/25/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcom náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej aj len „súd prvej inštancie“) vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 18C/52/2022 - 132 zo dňa 18. apríla 2023 tak, že vo výroku I. uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcom sumu 500 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a vo výroku II. priznal žalobcom voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Súd prvej inštancie napadnutý rozsudok odôvodnil tým, že z vykonaného dokazovania mal preukázané, že žalobcovia sú manželia a spoločne sa starajú o hrob, v ktorom sú pochovaní starí rodičia žalobcu 2/. Bolo podľa neho možné rozumne predpokladať, že žalobcovia ako manželia uhrádzajú spoločne náklady na hrobové miesto, a že spoločne uhradili aj náklady na výmenu žulovej dosky na hrobe. Námietku nedostatku aktívnej legitímácie žalobkyne 1/ (ktorú vzniesol právny zástupca žalovanej až v priebehu záverečnej reči) súd prvej inštancie preto nepovažoval za dôvodnú. Z výpovede žalovanej v trestnom konaní vedenom na Okresnom riaditeľstve Policajného zboru (ďalej len „OR PZ“) Nové Zámky mal súd preukázané, že žalovaná v priebehu trestného konania na výsluchu vypovedala tak, že dňa 18. februára 2022 bola na cintoríne, nechtiac drgla do betónového kríža, ktorý následne začal padať a snažila sa ho nohou zachytiť. Túto výpoveď žalovanej súd prvej inštancie považoval za autentickú - bola v rámci trestného konania urobená skôr ako žalovaná vypovedala pred súdom v konaní o náhradu škody. Výpoveď žalovanej v priebehu konania o tom, ako mal kríž spadnúť náhodou, keď išla okolo, súd prvej inštancie nepovažoval za pravdivú - oproti tvrdeniam žalovanej pri výpovedi na polícii si žalovaná

protirečila a podľa názoru súdu prvej inštancie sa iba snažila vyvinúť. Žalovaná podľa súdu prvej inštancie žiadnym spôsobom nepreukázala, že by bol kríž na hrobovom mieste rodiny W. poškodený resp. neodborne opravený. Jednalo sa iba o jej domnienku a v tomto smere žalovaná nenavrhla žiadne dokazovanie. Z priloženej fotodokumentácie (ktorá je obsahom spisu) je podľa súdu prvej inštancie zrejmé, že kríž, ktorý spadol, bol z liateho železobetónu. Podľa názoru súdu prvej inštancie pád kríža zapríčinila (aj keď možno nechtiac) žalovaná. Žalovaná teda porušila svoju právnu povinnosť správať sa tak, aby nedochádzalo ku poškodeniu majetku iných osôb [§ 415 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“)]. Prvý predpoklad zodpovednosti za škodu žalovanej - teda porušenie právnej povinnosti súd prvej inštancie teda považoval za naplnený. Podľa názoru súdu prvej inštancie žulovú dosku, ktorá sa rozbila pri páde kríža nebolo možné opraviť odpílením časti dosky tak, ako uvádzal právny zástupca žalovanej. Odpílená doska by vyzerala neprirodzene, jedinou možnosťou nápravy situácie bolo zhotovenie novej žulovej dosky. Je nepochybné, že žalobcovia dali zhotoviť novú žulovú dosku, ktorá bola vyrobená, osadená a za ktorú zaplatili sumu 500 eur. Vznik škody na majetku žalobcov vo výške 500 eur teda súd prvej inštancie taktiež považoval za preukázaný. Ďalej súd prvej inštancie konštatoval, že príčinnú súvislosť medzi protiprávnym úkonom žalovanej (poškodenie žulovej dosky spôsobené pádom kríža, ktorý zapríčinila žalovaná) a vzniknutou škodou, považoval za preukázanú. Argumentáciu žalovanej, podľa ktorej pád kríža mohol spôsobiť vietor, ktorý fúkal deň predtým, resp. že vietor mohol kríž oslabiť, súd prvej inštancie považoval za nepravdepodobnú. Zdôraznil, že kríž vyhotovený zo železobetónu mohol spadnúť iba pôsobením sily, ktorú vyvinula žalovaná tým, že sa o kríž zachytila alebo do neho drgla nechtiac, tak ako sama uviedla pri výsluchu na policii. Zavinenie žalovanej súd prvej inštancie teda považoval za preukázané. V odôvodnení napadnutého rozsudku súd prvej inštancie tiež uviedol, že zamietol návrh na výsluch svedka, p. Z. z dôvodu, že svedok, ktorý bol na pojednávanie dňa 07. 12. 2022 riadne predvolaný, na toto neprišiel, svoju neprítomnosť neospravedlnil. Predvolanie na pojednávanie na deň 28. 03. 2023, resp. 18. 04. 2023 svedok v odbernej lehote neprevzal. Prítomnosť svedka sa nepodarilo zabezpečiť, súd prvej inštancie teda postupoval v súlade s ust. § 198 ods. 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a návrh na výsluch svedka zamietol. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol vo výroku II. napadnutého rozsudku v zmysle § 255 ods. 1 CSP, keďže žalobcovia boli v konaní úspešnou stranou sporu v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 11. januára 2024 sp. zn. 26Co/25/2023 na základe odvolania žalovanej napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcom voči žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Rozhodnutie súdu prvej inštancie považoval za vecne správne a odvolanie žalovanej za nedôvodné, preto rozsudok v zmysle § 387 ods. 1 CSP potvrdil a odkázal na jeho odôvodnenie. Pokiaľ ide o spôsobenú škodu a s tým súvisiacu námietku žalovanej o nedostatku aktívnej vecnej legitimácie žalobcov, odvolací súd má za to, že žalobcovia dostatočne preukázali ich právny vzťah k hrobovému miestu, na ktorom je pomník osadený, keď vysvetlili, že hrobové miesto majú v nájme a uhrádzajú všetky poplatky s ním spojené (čo žalovaná žiadnym spôsobom nepoprela, a teda sa aplikovalo ust. § 151 ods. 1 CSP) a zároveň preukázali, že škoda vznikla práve im, keď o oprave pomníka predložili súdu faktúru od kamenárstva ako aj doklad o úhrade sumy 500 eur. Námietku nedostatku aktívnej vecnej legitimácie žalobcov preto odvolací súd vzhľadom ako nedôvodnú.

2.1. Vo vzťahu k námietke týkajúcej sa samotnej škody (podľa ktorej mohla byť škoda menšia, ak by sa poškodená tabuľa pomníka len zrezala), odvolací súd uvádza, že sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o tom, že odpílením časti dosky by táto vyzerala neprirodzene a tak jedinou možnosťou nápravy bolo zhotovenie novej dosky. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na ust. § 442 ods. 3 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého sa škoda uhrádza v peniazoch; ak však o to poškodený požiada a ak je to možné a účelné, uhrádza sa škoda uvedením do predošlého stavu. Ak teda monetárna (peňažná) náhrada za spôsobenú škodu je alternatívou (hoci primárnou) k odstráneniu škody uvedením do pôvodného stavu, v prípade poškodenej kamennej dosky (jej zlomením) je možné uzavrieť, že pôvodný stav možno dosiahnuť iba vyhotovením novej dosky a nie jej zrezaním, keďže zrezaná doska by jednoznačne nezodpovedala pôvodnému vyhotoveniu. Čo sa týka ďalšieho predpokladu nároku na náhradu škody a síce protiprávneho konania, odvolací súd vzhľadom na zistený skutkový stav, obsah

spisu ako aj obsah odvolania žalovanej nevzhliadol žiadne pochybenie súdu prvej inštancie, ktorý správne ustálil, že škodu na pomníku spôsobila žalovaná svojím neopatrným pohybom okolo susedného hrobového miesta. Výpoveď žalovanej zachytenú v uznesení ČVS: ORP-356/NZ-NZ-2022 zo dňa 14. 06. 2022 možno jednoznačne interpretovať ako autentickú výpoveď o priebehu škodovej udalosti, kde sa žalovaná vyjadrila (a teda priznala), že pravdepodobne nechtiac drgla do betónového kríža, ktorý následne začal padať, snažila sa ho nohou zachytiť, avšak nakoľko bol ťažký, tak sa jej to nepodarilo a kríž následne spadol na betónovú tabuľu a tá následne padla na vedľajší hrob. Akúkoľvek inú interpretáciu priebehu škodovej udalosti, ktorú žalovaná (resp. jej právny zástupca) neskôr v konaní uplatňovala, považuje odvolací súd iba za snahu zbaviť sa zodpovednosti za škodu, a to najmä z dôvodu, že žalovaná na podporu svojich tvrdení o zlej kvalite pomníka (resp. kríža), poveternostných vplyvoch (ktoré podľa nej mali zásadný vplyv na pád kríža) či akýchkoľvek iných príčinách pádu kríža na pomník žalobcov, nepredložila žiaden dôkaz

ako to už konštatoval súd prvej inštancie. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na zásady civilného sporového konania, ktoré je ovládané zásadou formálnej pravdy a kontradiktórnosti konania, v zmysle ktorých súd v zásade nevykonáva dôkazy z vlastnej iniciatívy, ale len na základe aktivity sporových strán. V tejto súvislosti sa odvolací súd stotožňuje so závermi súdu prvej inštancie, podľa ktorých žalovaná neunesla dôkazné bremeno ohľadne svojich tvrdení o poškodenom, resp. nesprávne zhotovenom pomníku rodiny W..

2.2. Pokiaľ žalovaná vo vyjadrení v rámci odvolacieho konania predložila odborné vyjadrenie, ktoré má preukazovať iný priebeh škodovej udalosti, ako zistil súd prvej inštancie, odvolací súd na tento dôkaz pri rozhodovaní neprihliadal, keďže na to neboli splnené procesné podmienky v zmysle ust. § 366 CSP; ak mala odvolateľka za to, že tento dôkaz nemohla uplatniť bez svojej viny v konaní pred súdom prvej inštancie, o tejto skutočnosti nepredložila žiadne vysvetlenie ani dôkaz. V tejto súvislosti odvolací súd konštatuje aj to, že nepovažoval za dôvodnú odvoláciu námietku žalovanej ohľadne nevykonania navrhnutého dôkazu, a síce svedka p. Z.. Súd prvej inštancie v odôvodnení napadnutého rozhodnutia vysvetlil, prečo navrhnutý dôkaz výsluchom tohto svedka nevykonala a prečo postupoval podľa § 198 ods. 3 CSP. Žalovanej nič nebránilo predložiť aj iné dôkazy ohľadne svojich tvrdení (najmä o príčine pádu kríža zo susednej hrobky ako napr. znalecký posudok či odborné vyjadrenie od ktorejkoľvek inej osoby s odbornou spôsobilosťou v danej oblasti). To okrem iného znamená, že argument žalovanej, podľa ktorého žiadne z tvrdení žalobcov nebolo možné verifikovať bez výsluchu svedka p. Z., nemožno akceptovať, keďže žalovaná mala k dispozícii ďalšie možnosti prostriedkov procesnej obrany, ktoré mohla ohľadne svojich tvrdení využiť. Z odôvodnenia súdu prvej inštancie nevyplyva, že by niektoré dôkazy nevykonala alebo že by ich vyhodnotil tak, že dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam. Pokiaľ žalovaná v odvolaní namietala, že súd prvej inštancie ohľadne príčiny škody dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, k ňou prezentovaným možnostiam spôsobenia škody (odlišným od tých, ktoré prezentovali žalobcovia) neprodukovala žiadne dôkazy. V danom prípade žalobcovia popísali ako ku škode došlo a na preukázanie týchto tvrdení predložili súdu dôkazy (konkrétne uznesenie z trestného konania), t. j. uniesli dôkazné bremeno ohľadne svojho tvrdenia. Pokiaľ teda žalovaná tvrdila opak, a síce že ku škodovej udalosti došlo iným spôsobom, žiaden dôkaz ohľadne týchto tvrdení nepredložila. Súd prvej inštancie preto nemohol postupovať pri rozhodovaní inak, ako podľa ust. čl. 11 ods. 4 CSP, podľa ktorého súd pri rozhodovaní berie do úvahy len skutočnosti, ktoré vyšli najavo v tomto konaní. Pokiaľ ide o odvolanie žalovanej voči výroku II. napadnutého rozhodnutia o trovách konania, žalovaná neuviedla vo svojom odvolaní vo vzťahu k tomuto výroku žiadnu odvoláciu argumentáciu, a preto odvolací súd nemohol podrobiť tento výrok náležitému odvolaciemu prieskumu. Napriek tomu nevzhliadol pochybenie v odôvodnení súdu prvej inštancie k tomuto výroku a považuje ho za vecne a právne správny, keďže žalobcovia boli v konaní úspešní v rozsahu 100 % uplatneného nároku.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, ktorým sa domáhala zrušenia rozsudku odvolacieho súdu, resp. aj rozsudku súdu prvej inštancie a vrátenia veci súdu prvej inštancie, uplatniac si náhradu trov konania. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, pretože jej súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolaateľka namietala, že odvolací súd neprihliadol na ňou predložené odborné vyjadrenie z 21. 08. 2023, ako aj konštatovanie, že v konaní neunesla dôkazné bremeno ohľadne tvrdení o poškodenom pomníku rodiny W.T.. Dovolaateľka

navrhla výsluch svedka, správcu cintorína, ktorý sa na pojednávanie nedostavil, žalovaná považovala jeho výsluch za nevyhnutný, preto trvala na jeho vypočutí. Nakoľko súd prvej inštancie navrhovaného svedka nevypočul, hoci išlo o dôkaz zásadného významu, dovolateľke nedal inú možnosť ako namietať túto skutočnosť v odvolacom konaní. Dovolať sa pre odvolacie konanie podarilo zabezpečiť aspoň písomné vyjadrenie správcu cintorína, tento dôkaz však odvolací súd nevykonával. Nie je možné pričítať na ťarchu žalovanej, že sa svedok na pojednávanie nedostavil. Dovolať sa nesúhlasí s argumentáciou odvolacieho súdu, podľa ktorého predložené odborné vyjadrenie bolo nahraditeľné znaleckým posudkom alebo odborným vyjadrením inej osoby, nakoľko navrhnutý svedok F. Z. ako správca cintorína mal najlepšiu vedomosť o poveternostných podmienkach ako aj technickom stave pomníkov v čase vzniku škody. Dovolať sa namietala tiež nesprávne právne posúdenie ustálenia jej viny, keď súdy vychádzali len z jej výpovede pred ORPZ, kde uviedla len svoju domnienku, keď uviedla, že pravdepodobne nechtiac drgla do betónového kríža. Žalobcovia nie sú aktívne vecne legitimovaní, nakoľko v konaní nebol preukázaný majiteľ hrobu, na ktorý sa zrútil betónový kríž. Žalovaná nie je pasívne vecne legitimovaná, nakoľko poškodený bol hrob, na ktorom sa nachádzal kríž, ktorý sa zrútil z doposiaľ nezistených dôvodov, pasívne vecne legitimovaným subjektom mal byť majiteľ hrobu

so zrúteným krížom. Dovolať sa poukázala tiež na to, že nie je vylúčené, že extrémne poveternostné vplyvy boli príčinou poškodenia kríža a celkového stavu hrobu, ktorý sa už v minulosti zvalil, jeho oprava bola vykonaná nedostatočne. Žalobcovia v konaní neunesli dôkazné bremeno vo vzťahu k protiprávnemu konaniu dovolateľky, jej zavineniu a preukázaniu príčinnej súvislosti. Dovolať sa namietala tiež správnosť výroku vyhovujúceho rozsudku, v ktorom nie je upravený spôsob splnenia povinnosti. Dovolať sa považuje napadnuté rozhodnutie za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.

4. Žalobcovia sa k podanému dovolaniu vyjadrili písomne, podané dovolanie považujú za nedôvodné, plne nepravdivých skutočností. Podľa žalobcov sa žalovaná sama priznala, že zhodila predmetný kríž a tým spôsobila škodu na pomníku žalobcov, pôvodne aj bola ochotná zaplatiť im aspoň časť škody, až neskôr sa začala vyvíňať.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolať súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné a je potrebné ho odmietnuť.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na oprávnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

12. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

13. Dovolateľka prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

15.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

15.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

16. Dovolateľka prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP a porušenie práva na spravodlivý

proces oprela o tvrdenie, že rozhodnutie odvolacieho súdu je z dôvodu nedostatočného odôvodnenia a nevysporiadania sa s jej argumentáciou nepreskúmateľné, namietala tiež nevykonanie navrhnutého dokazovania.

17. V prvom rade treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolateľkou namietanej procesnej vade; túto v procesnom postupe odvolacieho súdu nezistil.

18. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je i právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (III. ÚS 107/07). Len náležité odôvodnené súdne rozhodnutie sa stáva interpretačným nástrojom súdnej autority k zabezpečeniu spravodlivosti.

19. Podľa ústavného súdu, zjavná neodôvodnenosť (arbitrárnosť) rozhodnutia všeobecného súdu je najčastejšie daná rozporom súvislosti ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy (II. ÚS 302/2019-44 z 20. februára 2020, ods. 17).

20. Dovolací súd, dbajúc na to, že aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, konštatuje, že v posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil.

21. V posudzovanej veci odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 a 2 CSP stotožniac sa s odôvodnením odvolaním napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Treba mať na pamäti, že prvoinstančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09) a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP.

22. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o taký prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý proces. Odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia uvádza, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania žalovanej, zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov strán, jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za vecne správne, k čomu na zdôraznenie jeho správnosti dopĺňa aj ďalšie dôvody, najmä v reakcii a za účelom vysporiadania sa s podstatnými odvolacími námietkami žalovanej.

23. Dovolací súd konštatuje, že z napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že argumentácia súdu v odôvodnení je koherentná a podporuje príslušné závery prijaté vo výroku rozhodnutia, pričom spĺňajú požiadavku dostatočného odôvodnenia rozhodnutia, z argumentov uvedených v rozhodnutí jednoznačne a jasne vyplývajú aj úvahy súdu, ktorými sa tento pri rozhodovaní vo veci riadil. Pre rozhodnutie vo veci samej bol podstatný záver, že súd prvej inštancie a následne aj odvolací súd považovali za preukázané naplnenie všetkých rozhodujúcich zákonných predpokladov nároku na náhradu škody, keď žalobcovia dostatočne preukázali vznik škody v dôsledku poškodenia ich pomníku na hrobe, následne bola preukázaná aj zodpovednosť žalovanej za vzniknutú škodu. Odvolací súd sa

dostatočne podrobne vyjadril k jednotlivým odvolacím námietkam žalovanej, v bode 35. odôvodnenia reagoval na námietku nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcov, v bode 36. odôvodnenia reagoval na námietku výšky škody, v bode 37. odôvodnenia reagoval na námietku zodpovednosti žalovanej za vzniknutú škodu, zdôrazniac záver o neunesení dôkazného bremena zo strany žalovanej, ktorým by preukázala nedôvodnosť žaloby, poukazujúc aj na rozhodovaciu prax dovolacieho súdu citujúc rozhodnutia sp.zn. 4Cdo/285/2008 a 3MCdo/6/2010. Odvolací súd venoval osobitnú pozornosť aj novo predloženému dôkazu v odvolacom konaní a v bode 38. odôvodnenia s odkazom na ust. § 366 CSP odôvodnil jeho neprípustnosť, ako aj správnosť procesného postupu súdu prvej inštancie nevykonaním výsluchu svedka p. Z. s odkazom na ust. § 198 ods. 3 CSP.

24. Podľa konštantnej judikatúry najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP paušálne tvrdenie o nedostatočne zistenom skutkovom stave, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd napríklad v uznesení sp. zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti. Na druhej strane ústavný súd vo svojich rozhodnutiach tiež vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (III. ÚS 332/09). Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi konštatované skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj ďalšia ústavná zásada (čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 Základných princípov CSP), a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá všeobecne zahŕňa tiež rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktoré nesmie byť neprimerané (IV. ÚS 468/2018). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06).

24.1. Dovolací súd v danej súvislosti poukazuje aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. I. ÚS 350/08 zo dňa 30. septembra 2010, podľa ktorého skutočnosť, že okresný súd a ani následne krajský súd neakceptovali návrhy na vykonanie dokazovania predložené sťažovateľkou, nemôže sama osebe viesť k záveru o porušení jej práv. Zásah do základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie by v tejto súvislosti podľa ústavného súdu bolo možné konštatovať len vtedy, ak by záver všeobecného súdu o nevykonaní účastníkom navrhovaného dôkazu bol zjavne neodôvodnený, chýbala by mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu vychádzajúca z priebehu konania a stavu dokazovania v jeho rámci, či vtedy, ak by nevykonaním navrhnutého dôkazu bol účastník postavený do podstatne nevýhodnejšej pozície ako druhá strana v konaní.

25. V prejednávanom spore nižšie súdy odôvodnili nevykonanie dokazovania výsluchom svedka p. Z. tým, že svedok bol riadne predvolaný na pojednávanie dňa 07. 12. 2022, na ktoré sa bez ospravedlnenia nedostavil, ďalšie predvolania na pojednávania dňa 28. 03. 2023 a 18. 04. 2023 si svedok v odbernej lehote neprevzal, preto dôvodne súd prvej inštancie v súlade s ust. § 198 ods. 3 CSP návrh na výsluch tohto svedka zamietol. Dovolací súd považuje takýto záver za akceptovateľný.

Odvolací súd svoje rozhodnutie založil aj na závere o nemožnosti v odvolacom konaní prihliadať na novotu uplatnenú odvolateľkou, predložením odborného vyjadrenia ako nového dôkazu.

25.1. Sporové konanie sa spravuje zásadou koncentrácie konania. Znamená to, že strany sporu nie sú oprávnené vykonať niektoré procesné úkony kedykoľvek v priebehu konania, ale iba v určitom štádiu konania. Ak procesný úkon strany, ktorý podlieha koncentrácii konania, nie je vykonaný včas, nespôsobuje (za zákonom ustanovených podmienok) procesnoprávne účinky. Absencia procesnoprávnych účinkov sa prejaví v tom, že súd na procesný úkon neprihliada. Procesné úkony strán sporu, ktoré podliehajú koncentrácii konania, sú prostriedky procesného úkonu a prostriedky procesnej obrany. Z normatívneho hľadiska má koncentrácia konania za následok osobitné

procesnoprávne sankcie (v podobe neúčinnosti procesného úkonu strany sporu) za to, že strana sporu porušila procesnú povinnosť riadneho vedenia sporu (procesná diligencia). Účelom a zmyslom koncentrácie konania je prispieť k rýchlosti i hospodárnosti konania, zabrániť zdržiavaniu konania a motivačne pôsobiť na strany sporu, aby procesné úkony vykonávali včas.

25.2. Podľa § 366 CSP prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, možno v odvolaní použiť len vtedy, ak a) sa týkajú procesných podmienok, b) sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu, c) má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo d) ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie.

25.3. Opravný prostriedok s právom tzv. novôt povoľuje subjektu prednášať nové skutočnosti a dôkazy. Uvedené znamená, že odvolací súd je aj počas odvolacieho konania povinný prihliadať na prostriedky procesného útoku a procesnej obrany, ktoré doteraz neboli použité, ale len vtedy, ak sa týkajú procesných podmienok, vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu, má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, alebo ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie. V ostatných prípadoch, teda v prípadoch odvolacích dôvodov v zmysle § 365 ods. 1 písm. b), e) až h) CSP je právo na uvedenie novôt podmienené nezavineným doterajším nepoužitím týchto skutočností a dôkazov odvolateľom pred súdom prvej inštancie; v tejto súvislosti platí, že prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany, ktoré strana neuplatnila (nestihla uplatniť) v konaní pred súdom prvej inštancie, nie je možné uplatniť v odvolacom konaní. Ustanovenie § 366 CSP je výnimkou vychádzajúcou zo zásady koncentrácie konania podľa § 153 a § 154 CSP. Právo tzv. novôt v odvolacom konaní je v systéme neúplnej apelácie nastavené ako reštriktívne vnímaná výnimka z pravidla, že v odvolacom konaní spravidla nie sú prípustné tie prostriedky procesného útoku alebo obrany, ktoré neboli procesnou stranou uplatnené pred súdom prvej inštancie (I. ÚS 10/2017, III. ÚS 141/2019). Novoty v odvolacom konaní predstavujú nové skutkové tvrdenia a nové dôkazné návrhy.

25.4. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že dovolateľka v dovolaní (a rovnako tak i v odvolaní) netvrdila, ani nepreukazovala splnenie niektorej z podmienok o prípustnej novote v odvolacom konaní v zmysle § 366 písm. a) až d) CSP pre uplatnenie tohto prostriedku, keďže odvolacia argumentácia v podobe novoty je prípustná len za splnenia zákonom stanovených podmienok (§ 366 CSP). Netvrdila ani nepreukázala, že bez svojej viny nemohla predložiť predmetné odborné vyjadrenie v konaní pred súdom prvej inštancie. Za takýto dôvod pritom nemožno považovať postup žalovanej, ktorá sa rozhodla zabezpečiť odborné vyjadrenie až potom, ako sa opakovane nepodarilo zabezpečiť účasť svedka na pojednávaní pred súdom prvej inštancie. Žalovaná mala dostatočný časový priestor na predloženie procesného návrhu na doplnenie dokazovania odborným vyjadrením do okamihu, kedy súd prvej inštancie vyhlásil dokazovanie za skončené. Dovolaťelke sa nepodarilo preukázať, že odvolací súd neprihliadnutím na novotu v odvolacom konaní postupoval procesne nesprávne.

Pokiaľ dovolateľka namietala tiež nesprávnosť výroku vyhovujúceho rozsudku, v ktorom nie je upravený spôsob splnenia povinnosti, dovolací súd ani takéto prípadné pochybenie nepovažuje za tak relevantné, že by mohlo dosahovať intenzitu porušenia práva žalovanej na spravodlivý proces, keď uvedený nedostatok možno riešiť návrhom na opravu či doplnenie výroku rozsudku súdu prvej inštancie. Vzhľadom na to, že žalobcovia sú manželmi, je pritom nepochybné, že plnenie uloženej povinnosti ktorémukoľvek z nich znamená zánik povinnosti aj vo vzťahu k druhému manželovi.

26. Dovolací súd preto uzatvára, že pri posudzovaní dôvodnosti namietaného porušenia procesných práv dovolateľky nezistil také nedostatky v postupe odvolacieho súdu, ktoré by odôvodňovali záver, že jeho závery by boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nelogické, odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku dostatočne jasne a vyčerpávajúco reagoval na všetky podstatné odvolacie námietky žalovanej. Z obsahu preskúmvaného rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP v tomto smere nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.

27. Skutočnosť, že dovolateľka sa s názormi súdov oboch inštancií nestotožňuje, sama osebe

nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti a/alebo arbitrárnosti súdnych rozhodnutí. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok. Je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (II. ÚS 675/2014, IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, III. ÚS 32/07).

28. Pokiaľ dovolateľka svojou dovolacou argumentáciou namietala nesprávnosť právneho posúdenia veci (aktívna a pasívna vecná legitímácia, preukázanie podmienok vzniku nároku na náhradu škody), prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch, t. j. nesprávnom právnom posúdení veci (porovnaj judikáty R 54/2012 a R 24/2017).

29. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súdu uzatvára, že vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie žalovanej procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

30. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

31. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.